

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26:MJU26

Föreskrifter om förbud mot användning och innehav av vissa läkemedel för djur

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lagändringar. Lagändringarna syftar till att göra det möjligt att på ett tydligare och mer heltäckande sätt genomföra ett EU-direktiv om förbud mot tillförsel av vissa ämnen till livsmedelsproducerande djur. Förslaget omfattar bl.a. bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om begränsningar av eller förbud mot att använda eller inneha ämnen med hormonell verkan.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:120 Föreskrifter om förbud mot användning och innehav av vissa läkemedel för djur.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Regeringens lagförslag	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.,
2. lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:120 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 19 maj 2026

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Åsa Westlund (S), John Widegren (M), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Lars Johnsson (M), Kajsa Fredholm (V), Elin Nilsson (L), Chris Dahlgvist (SD), Joanna Lewerentz (M), Aida Birinxhiku (S) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:120 Föreskrifter om förbud mot användning och innehav av vissa läkemedel för djur. I propositionen finns en redogörelse för ärendet fram till regeringens beslut om propositionen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det införs bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om begränsningar av eller förbud mot att använda eller inneha ämnen med hormonell verkan och andra ämnen som kan lämna hälsofarliga restsubstanser. Föreskrifterna ska gälla djurhållare och personal inom djurens hälso- och sjukvård och vara nödvändiga för att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt EUrätten. Syftet med bemyndigandena är att göra det möjligt att på ett tydligare och mer heltäckande sätt genomföra ett EU-direktiv om förbud mot tillförsel av vissa ämnen till livsmedelsproducerande djur.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag som bl.a. ska göra det möjligt att på ett tydligare och mer heltäckande sätt genomföra ett EU-direktiv om förbud mot tillförsel av vissa ämnen till livsmedelsproducerande djur.

Bakgrund

Hormondirektivet

Enligt rådets direktiv 96/22/EG av den 29 april 1996 om förbud mot användning av vissa ämnen med hormonell och tyreostatisk verkan samt av β -agonister vid animalieproduktion och om upphävande av direktiv 81/602/EEG, 88/146/EEG och 88/299/EEG (hormondirektivet) är medlemsstaterna skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att livsmedelsproducerande djur inte tillförs vissa ämnen som anges i bilagor till direktivet. I beaktandesatserna till direktivet anges att dessa substanser, på grund av de rests substanser de ger i kött och andra livsmedel av animaliskt ursprung, kan vara farliga för konsumenter och påverka kvaliteten på livsmedlen. Av artikel 3 i direktivet följer att medlemsstaterna, när det gäller de ämnen som anges i bilagorna till direktivet, ska förbjuda eller tillfälligt förbjuda att ämnena tillförs husdjur (nötkreatur, svin, får, getter, hovdjur, fjäderfä och kaniner) eller vattenbruksdjur, förbjuda innehav av djur som tillförts ämnena samt förbjuda försäljning och slakt av sådana djur. Medlemsstaterna ska också förbjuda försäljning av kött från djuren och bearbetning av sådant kött. Medlemsstaterna får dock undantagsvis tillåta viss användning av de ämnen som omfattas av förbudet och försäljning av djur eller kött från djur som tillförts ämnena.

Sverige anmälde 1997 att direktivet genomförts i svensk rätt genom Statens jordbruksverks (Jordbruksverket) föreskrifter. Bestämmelserna om förbud och begränsningar när det gäller att tillföra djur de aktuella substanserna riktas till veterinärer och andra personer som agerar på en veterinärs ordination och ansvar.

EU-förordningen om veterinärmedicinska läkemedel

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG tillämpas sedan den 28 januari 2022. I förordningen finns regler för utsläppande på marknaden, tillverkning, import, export, tillhandahållande,

distribution, farmakovigilans, kontroll och användning av veterinärmedicinska läkemedel. Enligt förordningen om veterinärmedicinska läkemedel ska bestämmelserna i förordningen inte anses påverka bestämmelserna i hormondirektivet.

Provtagningslagen och provtagningsförordningen

I lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen) finns bestämmelser om kartläggning och kontroll av smittsamma djursjukdomar, kontroll av rests substanser och andra ämnen i djur och djurprodukter, märkning och registrering av djur samt åtgärder för att förebygga och förhindra spridning av smittsamma djursjukdomar. Lagen ska tillämpas även på användning av läkemedel för behandling av djur. Det som sägs i lagen om djursjukdomar gäller även förekomsten av smittämnen hos djur. I lagen finns bemyndiganden som omfattar bl.a. användning av läkemedel för behandling av djur.

Provtagningslagen kompletteras av förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. (provtagningsförordningen). I förordningen finns bemyndiganden som ger Jordbruksverket och Livsmedelsverket rätt att meddela föreskrifter eller fatta beslut i enskilda fall inom området.

Lagen och förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård syftar till att uppnå en god och säker vård av djur och en god djurhälsa. Lagen ska vidare bidra till att tillgodose samhällets krav på djurskydd, smittskydd och livsmedelssäkerhet. Lagen behandlar bl.a. djurhälsopersonals skyldigheter och ansvar. Med djurhälsopersonal avses personer som utövar verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och som

- har legitimation enligt lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen (veterinär eller djursjukskötare)
- är hovslagare eller personal med legitimation inom humansjukvården med godkännande enligt lagen
- enligt lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer och de föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen tillfälligt utövar yrket i Sverige
- har ett särskilt tillstånd att utöva ett yrke inom djurens hälso- och sjukvård.

Även annan personal än djurhälsopersonal kan vara verksam inom djurens hälso- och sjukvård. Vissa typer av åtgärder får emellertid enbart utföras av djurhälsopersonal.

I lagen finns bemyndiganden som rör bl.a. användning av läkemedel för behandling av djur inom djurens hälso- och sjukvård.

Förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård innehåller kompletterande bestämmelser till lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Övrig relevant lagstiftning

I propositionen finns en mer omfattande redovisning av relevant lagstiftning.

Propositionen

Bemyndigande i provtagningslagen

Enligt artikel 3 a i hormondirektivet ska medlemsstaterna förbjuda att de ämnen som anges i bilaga II och III till direktivet tillförs husdjur och vattenbruksdjur, oavsett på vilket sätt det sker.

Bestämmelser som genomför direktivets förbud mot att tillföra djur vissa ämnen finns i 2 kap. 13–20 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2023:21) om veterinärs ordination av läkemedel, djurhållares registrering av uppgifter samt operativa ingrepp som djurhållare får utföra. Bestämmelserna riktar sig endast till veterinärer (eller personer som agerar på en veterinärs ordination och ansvar) och baseras på bemyndigandet i 2 kap. 3 § 6 förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård att meddela föreskrifter om de ytterligare skyldigheter för djurhälsopersonalen som behövs för en god och säker vård. Regeringen har för närvarande inte något bemyndigande att meddela föreskrifter eller att ge Jordbruksverket rätt att meddela föreskrifter om motsvarande förbud för djurhållare.

Förbudet mot användning av hormoner i 4 kap. 3 § djurskyddsförordningen (2019:66), som grundar sig på 4 kap. 4 § djurskyddslagen (2018:1192), riktar sig visserligen även till djurhållare. Djurskyddsförordningens förbud gäller dock endast användning som inte syftar till att förebygga, påvisa, lindra eller bota en sjukdom eller ett sjukdomssymtom. Djurskyddslagstiftningens begränsningar när det gäller användning av hormoner har också ett annat syfte än hormondirektivet, som syftar till att skydda livsmedelskonsumenter mot hälsofarliga rests substanser i kött och andra livsmedel.

Regeringen anför att det inte är tillräckligt att genomföra hormondirektivets förbud mot tillförsel av vissa ämnen genom ett förbud som enbart riktar sig till veterinärer och annan djurhälsopersonal. En djurhållare kan få tillgång till sådana ämnen på annat sätt än genom att anlita en veterinär. Medlemsstaterna förutsätts dessutom enligt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 ha ett system som innefattar kontroll och administrativa sanktioner för jordbrukare och andra stödmottagare som tar emot direktstöd eller vissa andra utbetalningar och som inte uppfyller verksamhetskrav enligt unionsrätten, däribland efterlevnad av hormondirektivet så som det genomförts i medlemsstaten. Av 4 kap. 1 § förordningen (2022:1826) om EU:s gemensamma jordbrukspolitik följer att som villkor för vissa angivna stöd och ersättningar enligt förordningen gäller att stödmottagaren uppfyller de verksamhetskrav enligt unionsrätten som anges i artikel 12 och bilaga III i förordning (EU) 2021/2115.

Regeringen föreslår mot den bakgrunden att det införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela

föreskrifter om begränsningar av eller förbud mot djurhållares användning och innehav av de ämnen som omfattas av hormondirektivet. Bemyndigandet bör lämpligen placeras i provtagningslagen. Provtagningslagens tillämpningsområde omfattar enligt 1 § bl.a. kontroll av restsubstanser och andra ämnen i djur och djurprodukter och användning av läkemedel. Föreskrifter om begränsningar för användning och innehav av ämnen med hormonell verkan och andra ämnen som kan lämna hälsofarliga restsubstanser faller därmed inom ramen för den lagen. I 6 a § provtagningslagen finns bemyndiganden att meddela föreskrifter om begränsningar av eller förbud mot användning av antimikrobiella medel och förbud mot användning och innehav av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel. Den bestämmelsen bör utökas med ett nytt bemyndigande som omfattar ämnen med hormonell verkan och andra ämnen som kan lämna hälsofarliga restsubstanser. Med ämnen med hormonell verkan avses bl.a. tyreostatika, stilbener, stilbenderivat, deras salter och estrar, östradiol 17- β och dess esterliknande derivat och andra ämnen med östrogen, androgen eller gestagen verkan enligt bilaga II och III till hormondirektivet. Andra ämnen som kan lämna hälsofarliga restsubstanser omfattar bl.a. β -agonister som anges i bilaga II till hormondirektivet.

Regeringen föreslår även att det av tydlighetsskäl i författningstexten i övriga bemyndiganden i 6 a § provtagningslagen läggs till att de gäller föreskrifter som reglerar djurhållares användning av antimikrobiella medel respektive användning och innehav av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel. Detta har även tidigare varit avsikten med bemyndigandet, se regeringens proposition Förbättrad övervakning av antibiotikaanvändning för behandling av djur (prop. 2022/23:13 s. 85), där det anges att bemyndigandena syftar till att möjliggöra föreskrifter som riktar sig till djurägare och djurhållare. Bemyndigandet bör dock kunna begränsas till djurhållare, eftersom det relevanta är att reglera förbud och begränsningar för den som faktiskt håller djur.

Bemyndigande i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Jordbruksverkets föreskrifter om förbud mot hormoner har meddelats med stöd av bemyndigandet i förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Bemyndigandet grundar sig i sin tur på det bemyndigande i 2 kap. 5 § 6 lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om de ytterligare skyldigheter för djurhälsopersonalen som behövs för en god och säker vård. Regeringen föreslår att det av tydlighetsskäl även i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård införs ett mer preciserat bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om förbud mot användning och innehav inom djurens hälso- och sjukvård av de ämnen som omfattas av hormondirektivet.

Regeringen framhåller att syftet med de föreslagna bemyndigandena är att göra det möjligt att genomföra hormondirektivet på ett korrekt sätt. Avsikten är inte att begränsa sådan användning av läkemedel som i dag, i enlighet med hormondirektivet, är tillåten enligt Jordbruksverkets föreskrifter. Regeringen anför även att det inte är lämpligt att i bemyndigandena räkna upp specifika ämnen eller infoga ytterligare kriterier. Bemyndigandena bör enligt regeringen i stället avgränsas så att de avser sådana föreskrifter som är nödvändiga för att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt EU-rätten.

Ikraftträdande

Regeringen anför att bemyndigandet som gäller djurhållare bedöms nödvändigt för att det ska vara möjligt att på ett fullständigt och korrekt sätt genomföra hormondirektivet. Regeringen anför att de föreslagna bemyndigandena därför bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anføres i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Utskottet tillstyrker således regeringens proposition.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:120 Föreskrifter om förbud mot användning och innehav av vissa läkemedel för djur:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

Härigenom föreskrivs att 6 a § och rubriken närmast före 6 a § lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Användning av antimikrobiella medel och immunologiska veterinärmedicinska läkemedel¹

Användning av vissa läkemedel

6 a §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. begränsningar av eller förbud mot användning av antimikrobiella medel vid behandling av djur i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG, och

2. förbud mot användning eller innehav av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt.

1. begränsningar av eller förbud mot *djurhållares* användning av antimikrobiella medel vid behandling av djur i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG,

2. förbud mot *djurhållares* användning eller innehav av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt, och

3. *begränsningar eller förbud som är nödvändiga för att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt EU-rätten som gäller djurhållares användning eller innehav av ämnen med hormonell verkan och andra ämnen som kan lämna hälsofarliga restsubstanser.*

¹ Senaste lydelse 2023:89.

² Senaste lydelse 2023:89.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kravet i 1 a § andra stycket att journaler ska vara skrivna på svenska,

2. inskränkningar i rätten att överlåta arbetsuppgifter enligt 3 §,

3. omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i enskild verksamhet,

4. begränsningar av eller förbud mot användning inom djurens hälso- och sjukvård av antimikrobiella medel vid behandling av djur i de fall sådana begränsningar eller förbud är förenliga med artikel 107.7 och 107.8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG,

5. förbud mot innehav, tillhandahållande eller användning inom djurens hälso- och sjukvård av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt, *och*

5. förbud mot innehav, tillhandahållande eller användning inom djurens hälso- och sjukvård av immunologiska veterinärmedicinska läkemedel om något av villkoren i artikel 110.1 i förordning (EU) 2019/6 är uppfyllt,

6. begränsningar eller förbud som är nödvändiga för att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt EUrätten som gäller användning eller innehav inom djurens hälso- och sjukvård av ämnen med hormonell verkan och andra ämnen som kan lämna hälsofarliga restsubstanser, och

6. de ytterligare skyldigheter för vårdgivare och djurhälsopersonal som behövs för en god och säker vård.

7. de ytterligare skyldigheter för vårdgivare och djurhälsopersonal som behövs för en god och säker vård.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av uppgiftsskyldigheten enligt 4 a § för veterinärer i allmän verksamhet.

¹ Senaste lydelse 2025:697.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.